

ภาคสนามกับกระบวนการเรียนรู้ก้าวพอดี

เรียบเรียงโดย : ครูเหลน-จันทร์ทิพย์ ปิยะวรรณ

หัวหน้าวิชาการช่วงชั้นที่ ๒ และ KO

หลังจากที่แต่ละช่วงชั้นได้จัดการประชุมทบทวนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาช่วงชั้นผ่านกระบวนการก้าวพอดี อันเป็นกระบวนการเรียนรู้หลักของโรงเรียนเพลินพัฒนา ทำให้ทีมหัวหน้าช่วงชั้นและหัวหน้าวิชาการช่วงชั้นกลับมามีพลังในการนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกับเหล่าเพื่อนครู เพื่อที่จะขับเคลื่อนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ได้ตามเป้าหมาย โดยที่เรานำกระบวนการก้าวพอดีเข้ามาในการทำงานของครู โดยใช้วิธีเรียนรู้กันบนงาน (On the Job Training) แทนการอบรมที่จัดชั่วโมงขึ้นมา เมื่อมาดูงานของช่วงชั้น ๒ ในขณะนี้ หน้าที่ที่กำลังมาแรงที่สุดคือ “งานภาคสนาม” หัวหน้าวิชาการช่วงชั้นและหัวหน้าช่วงชั้นจึงไม่รอช้า เราจะลงสนามกับงานภาคสนามของครูกัน

ทีมพี่หัวหน้าวางแผนการทำงานของตนเอง

หัวหน้าช่วงชั้นคือครูโอ่ง-นฤนาท สนลอย และหัวหน้าวิชาการช่วงชั้น-ครูเหลนเอง จะเป็นหัวเรือพาครูเข้าสู่กระบวนการ เราเริ่มปฏิบัติภารกิจกันทันทีโดยที่เราจะลงไปคลุกคลีการทำงานของครูในแต่ละระดับชั้น ครูเหลนหัวหน้าวิชาการช่วงชั้นจะเน้นในประเด็นเป้าหมายการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นก้าวพอดี โดยลงเฉพาะไปกับครูผู้เป็นตัวหลักในกระบวนการเรียนรู้ภาคสนาม นั่นคือ ครูกลุ่มวิชาประยุกต์ฯ ทุกคน ส่วนครูโอ่งจะมาชวนครูทั้งระดับช่วยกันมองหาความเป็นก้าวพอดีของภาคสนามนั้นร่วมกัน เป็นการตรวจสอบความเข้าใจอีกครั้ง ก่อนที่ครูและนักเรียนจะออกเดินทาง ทั้งหัวหน้าช่วงชั้นและหัวหน้าวิชาการช่วงชั้นกำลังทำงาน “ครูของครู” ที่เรียนรู้ไปพร้อมกับเพื่อนครูด้วยกัน

ภาคสนามชั้น ชั้น ๖/๒ : ไฟฟ้าเพื่อชีวิต

ณ เชื้อนครินทร์ และบ้านเขาแก้งเรียง จ.กาญจนบุรี

วันที่ ๑๘-๒๐ ก.พ.๕๒

เรียนรู้กันบนงาน

ตั้งเป้าหมาย

เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการพูดคุยเป้าหมายของงานภาคสนาม ซึ่งจะใช้ทั้งในวงประชุมระดับสายวิชา และระดับชั้น เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักข้อมความเข้าใจว่า เป้าหมายที่เราต้องการพานักเรียนออกไปนั้น เป็นไปตามแนวทางของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร เช่น

- ความสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในช่วงชั้น
- สัมพันธ์ ตรงประเด็นกับเป้าหมายของหน่วยวิชา
- สะท้อนให้เห็นแนวคิดหลักของระดับชั้น (Theme)
- เป้าหมายนั้นกระตุ้น สร้างฉันทะการพัฒนาตนเองของผู้เรียน จนผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายภาคสนามของตนเองได้
- ใช้ภาคสนามเป็นส่วนใดในกระบวนการเรียนรู้ เช่น สร้างแรงบันดาลใจ เก็บข้อมูล หรือนำความรู้ที่เรียนมาในห้องเรียนไปสู่ความเข้าใจที่ชัดเจน อ่านปรากฏการณ์บนหลักการที่เรียนมา หรือสามารถประยุกต์ความรู้ที่เรียนมาในพื้นที่ในภาคสนามได้ เป็นต้น

ด้วยมุมมองที่เห็นว่า “ร่วมด้วยช่วยกัน” เป็นการร่วมกันสร้างความเข้าใจร่วม ครูทุกคนช่วยกันมอง เป็นการสร้างความรู้สึกถึงเราทุกคนต่างก็เป็นเจ้าของงานร่วมกัน และทบทวนความเข้าใจกันอย่างสม่ำเสมอ ยกตัวอย่าง ครูตุ๊ก-สิริกมล ศรีเดช หน่วยวิชามานุษยและสังคม ระดับชั้น ๖ ที่มองเห็นข้อจำกัดของกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นแค่ผู้สังเกตการณ์ เมื่อต้องเรียนรู้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ แต่ครูตุ๊กอยากพัฒนาภาคสนามของตนเองให้มีความน่าสนใจ เหมาะกับผู้เรียนมากขึ้น แม้ตนเองจะไม่ถนัดในการต้องเข้าชุมชน แต่ก็เลือกภาคสนามที่พานักเรียนไปพบความหลากหลายของชุมชน สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยวิชาและแนวคิดหลักของระดับชั้น นี่เป็นตัวอย่างของครูที่ไม่ติดกรอบเดิม **พร้อมเรียนรู้เพื่อพัฒนา** เป็นการข้ามผ่านทะลุกำแพงของตนเองออกไป ซึ่งเป็นเรื่องน่าชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง เพราะนี่คือคุณสมบัติหนึ่งของ Core Value ของเพลินพัฒนา คือ **พัฒนาตนด้วยการเรียนรู้อยู่เสมอ**

ภาคสนามชั้น ชั้น ๖/๒ : ไฟฟ้าเพื่อชีวิต ณ เขื่อนศรีนครินทร์ และบ้านเขาแก่งเรียง จ.กาญจนบุรี วันที่ ๑๘-๒๐ ก.พ.๕๒

การสำรวจ

ทีมที่เลี้ยงทั้งครูเองและครูเหล่านี้ผลัดกันออกไปสำรวจร่วมกับเพื่อนครู เพื่อช่วยกันมองหาพื้นที่และกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นๆ โดยมีหัวใจสำคัญที่ต้องคอยชวนครูลอง คือ ความสมดุลระหว่างความรู้และความปลอดภัย

ความรู้ที่มองหาในแหล่งเรียนรู้นั้นต้องคำนึงถึง “พื้นที่” เป็นพื้นที่เรียนรู้ มุ่งองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจนเห็นเป็นรูปธรรม หลากหลาย สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ เหมาะสมกับพัฒนาการ วัยของผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กช่วงชั้น ๒ ที่เต็มไปด้วยพลังของการผจญภัย แสวงหาความรู้อันตื่นตาตื่นใจ ได้สัมผัสสิ่งใหม่ ทำท่ายความสามารถทางกายและความคิด แต่ในขณะเดียวกันก็มีความปลอดภัย ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย หรือมีภัยคุกคาม “ตัวบุคคล” เห็นความเป็นบุคคลเรียนรู้ เป็นผู้รู้จริง เป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิต มุ่งองค์ความรู้อันมาจากปัญญาปฏิบัติ มีคุณธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มีความสามารถในการถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อย่างเป็นธรรมชาติ

การร่วมไปสำรวจนั้น หากได้พบคุณภาพของ “พื้นที่” และ “บุคคล” ที่กล่าวมาข้างต้น บวกกับการพูดคุยที่เปิดกว้างของครู พร้อมเรียนรู้ร่วมกับพื้นที่และบุคคลนั้นๆ คนที่นั่นทำอะไร ทานอะไร ก็ทำร่วมกัน ทำให้ครูเห็นว่า การสำรวจนั้นเราต้องเปิดใจเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่นั้นๆ พุดคุยรับฟัง รู้สึก คิด เห็นภาพอย่างที่พื้นที่นั้นเป็น ผลที่ตามมาคือ ครูหลายๆ คนเริ่ม “อิน” กับพื้นที่ และเรื่องราวของวิทยากร ครูหลายคนเกิดแรงบันดาลใจ เห็นคุณค่ามากมายของพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนที่วางเอาไว้ ไม่ใช่มาชี้แจงเจ้าของพื้นที่ว่าเราต้องการจัดการเรียนรู้อย่างนี้ ตามแผนและระบบจัดการที่เราได้วางไว้ โดยไม่ทันได้เป็นส่วนหนึ่งของที่นั่น ซึ่งนั่นเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบก้าวพอดีที่จะตามมา เพราะเมื่อเป้าหมายและแรงบันดาลใจของครูเกิดแล้ว นั่นเป็นก้าวแรกของ “ครูผู้รู้จริง” การจะพาให้นักเรียนเกิดภาวะพร้อมเรียนรู้ และรู้สึกร่วมกับนักเรียนก็เป็นเรื่องไม่ยากแล้ว

แผนภาคสนามกับกระบวนการเรียนรู้ก้าวพอดี

หลังจากที่ครูเกิดความรู้สึก ความเข้าใจที่บูรณาการความรู้จากพื้นที่และเป้าหมาย ความรู้ในสิ่งที่สอนนักเรียนมาแล้ว จริงๆ แล้วครูก็เหมือนกำลังสรุปความคิด ความเข้าใจของตนเองต่อสิ่งที่ตนสอน กับพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่เลือก จากนั้นครูและเพื่อนร่วมทีมระดับสายวิชาจะมาร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเอาความคิดแรกจากพื้นที่มาบูรณาการร่วมกับความเข้าใจในเรื่องกระบวนการก้าวพอดีที่หัวหน้าวิชาการช่วงชั้นได้ขยายความและยกตัวอย่างเพิ่มเติม ครูทุกคนจึงช่วยกันเติมประเด็นต่างๆ ในกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ดูเหมือนว่าสิ่งที่เห็นชัดเจนในกิจกรรมที่ครูร่วมกันออกแบบ คือ

กิจกรรมภาวะพร้อมเรียนรู้และการตั้งเป้าหมาย แรงบันดาลใจ และเงื่อนไข กติกาเบื้องต้น ซึ่งเป็นเหมือน “การเตรียมก่อนไปภาคสนาม” เช่น ในระดับชั้น ๕ ครูแนม-พิมพ์ลักษณ์ โห่งนาค หน่วยวิชามานุษย์กับโลกเล่าความประทับใจของตนเองต่อการไปพบคุณลุงเลี่ยม ประชาญ์ชาวบ้านผู้ใช้วิถีชีวิตพอเพียง แล้วชวนนักเรียนมาแสดงความคิดเห็น และตั้งเป้าหมายกันหลังจากได้ฟังครูแนมในหน่วยวิชามานุษย์และสังคมศึกษา ส่วนใหญ่เด็กฯ จะตั้งเป้าในเรื่อง การใช้ชีวิตอย่างที่คุณลุงเลี่ยมใช้ในชีวิตประจำวัน อยากรู้ว่าชีวิตที่พอเพียงเป็นอย่างไร

อีกตัวอย่าง ครูหนึ่ง-อรุณทัย คอวนิช หน่วยวิชาธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา เล่าเรื่องของเด็กพิการ รร.ประชาบดี และชวนเด็กฯ ไปแบ่งปันสิ่งดีๆ ที่เป็นเรื่องของจิตใจอันเป็นส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในมนุษย์ โดยเด็กฯ จะต้องนำความรู้ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบต่างๆ ของร่างกายที่เรียนมาในหน่วยวิชาธรรมชาติศึกษาและ

ประยุกต์วิทยาไปเล่าให้เพื่อนๆ ที่นั่นฟังและทำกิจกรรมด้วยกัน เด็กๆ จะต้องเตรียมตัวเอง เลือกเพื่อนที่ รร. ประชาบดีที่จะดูแล เตรียมความรู้ สิ่งของ แม้แต่ร่วมกันทำบุญเพื่อเป็นทุนในการสร้างสื่อการเรียนการสอนให้กับ รร.ประชาบดี เป้าหมายที่เด็กๆ ตั้งใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “การให้เกียรติและการดูแลเพื่อนที่ตนรับผิดชอบ” เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะตรงกับแนวคิดหลัก (Theme) ของระดับชั้น คือ เข้าใจเขา เข้าใจเรา แบ่งปันสังคม เป็นต้น

การกำกับกระบวนการเรียนรู้ในภาคสนาม ครูจะช่วยกันออกแบบอย่างละเอียด โดยนำภาวะพร้อมเรียนรู้มาสอดแทรกอยู่ในแต่ละฐานก่อนที่จะเริ่ม เช่น ภาคสนามชั้น ๔/๓ ในหน่วยวิชาธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา นักเรียนได้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อเรียนรู้เรื่องปรากฏการณ์ทางสัณฐานวิทยาของดิน หิน แร่ และระบบนิเวศ แม้จะมีการแบ่งฐานเล็กๆ เด็กๆ จะเริ่มกิจกรรม “เมื่อป่าต้อนรับฉัน” โดยให้นักเรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ แลกเปลี่ยนหรือบันทึกความรู้สึก แล้วเข้าสู่การนำความสามารถในประสาทสัมผัสนั้นมาสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยครูจะคอยกระตุ้นตั้งคำถาม และให้นักเรียนนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ฝึกฝนมาในห้องเรียนมาทดลองหาความหมายของปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นในกิจกรรม “สำรวจลำน้ำ หากการเดินทางของหินที่เปลี่ยนแปลงไป จากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ” เป็นต้น ครูฝน-นงลักษณ์ พุทธิรัตน์ หน่วยวิชาธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา ที่คอยกำกับกระบวนการเรียนรู้ เป็นครูที่อยู่เบื้องหลังความรู้ที่นักเรียนได้มา เพราะเมื่อถึงปลายน้ำนักเรียนสามารถอธิบาย เชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างน่าสนใจ

ภาคสนามชั้น ๔/๓ : การเปลี่ยนแปลงของ หิน ดิน จากอิทธิพลของน้ำ ทัศนศึกษาลำน้ำเพชรบุรี ณ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และ รร.บางตะบูน จ.เพชรบุรี วันที่ ๕-๖ ก.พ.๕๒

นอกจากครูที่อยู่เบื้องหลังแล้ว **ครูผู้อยู่เคียงข้าง** เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการกระบวนการเรียนรู้แบบก้าวพอดีเช่นกัน โดยเฉพาะครูที่ได้มีโอกาสไปเรียนรู้ในภาคสนาม “ชีวิตที่พอเพียง” ครูหลายๆ คนแทบจะอยู่ในระดับเดียวกับนักเรียน เพราะบางอย่างที่รู้แต่ก็ไม่เคยได้สัมผัสเช่นเดียวกัน ร่วมกันทำกิจกรรมกับนักเรียน ช่วยกันคิด เช่น ครูวิ-วิสาขา ขำทิพย์พาที หน่วยวิชาคณิตศาสตร์ ก็ได้เรียนรู้วิธีจับปลากับแหเป็นครั้งแรกพร้อมกับเด็กๆ อีกหลายคน (เหตุที่ลงไปเดินดูความปลอดภัย แต่ก็ได้เรียนรู้ไปด้วย) ซึ่งนั่นทำให้สัมผัสได้ถึงความรู้สึกประทับใจของเด็กอีกหลายคน

นอกจากนี้หลายๆ ครั้งที่มีการสรุปความคิด ความรู้และความรู้สึกในแต่ละกิจกรรม คุณครูได้มานั่งล้อมวงกับนักเรียน และแบ่งปันประสบการณ์ของตนกับนักเรียนด้วยกระบวนการของสุนทรียสนทนา และทุกคนเท่าเทียมกัน ทั้งนักเรียน ครูและวิทยากร เราอยู่เคียงข้าง รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน แลกเปลี่ยนกันทำให้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นในกลุ่มวงสนทนานั้นมีความลุ่มลึกเป็นอย่างมาก แวดตาของนักเรียนที่รอฟังความคิด ความรู้สึกของครูสองประกายอย่างตื่นเต้น พร้อมๆ กับแววดตาแห่งความปลาบปลื้มของครูและวิทยากรเมื่อได้รับความคิดของเด็กๆ นักเรียนนั้นก็เต็มไปด้วยรอยยิ้ม ในคำคืนของแสงเทียนไม่กี่เล่มของบ้านลุงเลี่ยมที่ถูกจุดขึ้น สว่างไสวไปพร้อมกับพลังแห่งการเรียนรู้ที่ถูกจุดพร้อมกันทั้งครูและลูกศิษย์

ภาคสนามชั้น ชั้น ๖/๒ : ไฟฟ้าเพื่อชีวิต
ณ เขื่อนศรีนครินทร์ จ.กาญจนบุรี
วันที่ ๑๘-๒๐ ก.พ.๕๒

อีกบทบาทของครูที่เป็นหัวใจคือ **ครูผู้อยู่เบื้องหน้า** ที่ทุกคนมักจะคุ้นเคยครูที่อยู่ข้างหน้า ยืนบรรยายความรู้ให้นักเรียน แต่กระบวนการก้าวพอดีที่เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนนั้น สิ่งสำคัญคือ ครูต้องรู้ว่ากระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาตินั้นเป็นอย่างไรเสียก่อน ครูเล็ก-ณัฐทิพย์ วิทยากร ณ หน่วยงาน และสังคมศึกษา ต้องนำนักเรียนชั้น ๔/๑ และ ๔/๒ เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ข้อมูลของชุมชน ผ่านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ในขณะที่รอให้นักเรียนเข้ามาต้องหาวิธีให้นักเรียนให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลที่อยู่ข้างหน้าซึ่งมีมากมาย ด้วยภาวะที่ตนเองได้สะสมข้อมูล โดยพูดคุยกับผู้รู้ คือ อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม หรือช่วงออกไปสำรวจกับครูปาดซึ่งเป็นผู้รู้อีกคนหนึ่ง ในโรงเรียน ครูเล็กได้มองว่า หากเราเข้าไปในพิพิธภัณฑ์แล้วเห็นสิ่งที่ตนเกิดความสนใจ ซึ่งแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน เริ่มเห็นความเป็น “บุคคล” ของเด็กมากขึ้น วิธีการคือ ให้นักเรียนนั่งเงียบๆ สังเกตสิ่งรอบตัวในพิพิธภัณฑ์ อันเป็นภาวะพร้อมเรียนรู้ จากนั้นพูดคุยซักถามความสนใจของนักเรียนอย่างเป็นลำดับ แล้วค่อยๆ นำประเด็นนั้นเชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลอื่นๆ ขยายออกไป โดยที่ครูเล็กคอยถามคำถาม หรืออธิบายเพิ่มเติม สร้างประเด็นให้ค้นหาเพิ่มเติม เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ และเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน

ภาคสนามชั้น ๔/๑ และ ๔/๒ : เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนบ้านหนองขาว
ณ หมู่บ้านหนองขาว ต.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี
วันที่ ๑๖-๑๗ ก.พ.๕๒

จากตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นว่า การที่ครูชัดเจนกับกระบวนการเรียนรู้ แล้วขยายถ่ายทอดไปสู่ศิษย์ ขณะเดียวกันครูก็เกิดความผ่อนคลายมากขึ้น ท่าทีของครูเปิดกว้างมากขึ้น ตัวครูเองก็พร้อมปรับยืดหยุ่น จึงจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และตัวครูเองก็ได้เรียนรู้อะไรใหม่ๆ ในตัวนักเรียนไปด้วย

การตกผลึกประสบการณ์สู่ก้าวของการประเมิน พัฒนา หล่อเลี้ยงด้วยความชื่นชม ยินดี

เมื่อจบกิจกรรมเรียนรู้หลัก หรือจากภาคสนาม ครูมักจะให้นักเรียนประมวลความรู้ที่ได้ เช่น การเขียนเรียงความเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้น ๖ การออกแบบการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงในมุมมองของคนกรุงเทพฯ ของนักเรียนระดับชั้น ๕ การมาสร้างชิ้นงานจำลองลักษณะพื้นที่และอธิบายความคิดในเชิงระบบนิเวศของนักเรียนระดับชั้น ๔ เป็นต้น แต่สิ่งขาดไม่ได้ที่ครูชวนนักเรียนทำ คือ AAR (After Action Review) ทั้งการพูดและการเขียน บทสรุปต่อเป้าหมายที่ตนเองได้วางไว้บรรลุผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร เพราะอะไร หรือที่ไม่บรรลุมาจากสาเหตุใด และอยากจะทำพัฒนาหรือมีความคิดที่จะทำอะไรต่อไป ซึ่งเป็นช่วงที่ครูตั้งใจฟังหรืออ่านสิ่งเหล่านี้จากนักเรียน เพราะนั่นสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนได้เห็น และเรียนรู้อะไรบ้างทั้งที่เป็นด้านความรู้และด้านชีวิต

การเรียนรู้ของนักเรียนก็เป็นผลสะท้อนของการเรียนรู้ในการทำงานภาคสนามด้วยกระบวนการก้าวพอดีของครูเช่นกัน ทั้งในช่วงเวลาปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม ยามค่ำคืนเมื่อนักเรียนเข้านอนกันแล้ว คุณครูจะมานั่งคุยกัน บอกเล่าความรู้สึกชื่นชมเพื่อนร่วมทีมในประเด็นที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจ บอกกล่าวเป็นกำลังใจ เป็นพลังที่หล่อเลี้ยงความรู้สึกของทีมให้ชุ่มชื้น แม้ทุกคนจะมีความเหน็ดเหนื่อย แต่ก็พร้อมฟังสิ่งเหล่านี้จากกันและกัน เมื่อมีการร่วมตัวครูอีกครั้งที่โรงเรียนหลังภาคสนาม ครูจะมาร่วมกันตกผลึกความเข้าใจของตนเอง แลกเปลี่ยนให้ทีมทั้งระดับสายวิชา และระดับชั้นฟังด้วยบรรยากาศของสุนทรียสนทนา ด้วยท่าทีที่มีความเป็นมิตร มีใจเปิดรับฟังทั้งในส่วนที่ประสบความสำเร็จ และส่วนที่ควรพัฒนา ทุกครั้งที่ได้ฟัง คำพูดที่มักจะมีอยู่ถึงคือ ความสำคัญของทีมทั้งในระดับสายวิชา และระดับชั้น ครูมักจะพูดว่า “งานสำเร็จได้เพราะมีทุกคนร่วมกัน” ส่วนที่น่ายินดีคือ ครูส่วนใหญ่ได้เห็น “การเรียนรู้ด้วยกระบวนการก้าวพอดีทำให้เด็กเกิดศักยภาพการเรียนรู้ที่ฝังลึก และเราจะเพิกเฉยต่อภาวะพร้อมเรียนรู้ หรือการตั้งเป้าหมาย แรงบันดาลใจไม่ได้แล้ว”

บทสรุปของจุดเริ่มต้น

จากตัวอย่างการนำกระบวนการก้าวพอดีมาสู่ครูในช่วงชั้นที่ ๒ ด้วยวิธีการ “เรียนรู้บนงาน” นั้นทำให้ทีมหัวหน้าได้พาผู้สอนสู่การเรียนรู้อย่างกลมกลืนกับงาน เห็นจริงจากประสบการณ์ตรง ผู้การ “เป็น” ครูผู้สอนด้วยการเป็นกระบวนการก้าวพอดี โดยที่หัวหน้าช่วงชั้นและหัวหน้าวิชาการช่วงชั้นได้ใช้กระบวนการก้าวพอดี เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจ แลกเปลี่ยนไปกับครูเช่นเดียวกัน ความเข้าใจต่อกระบวนการก้าวพอดีนั้น ครูหลายคนเริ่มเห็นและตระหนักถึงคุณค่า ซึ่งนั่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการสอนของครู หากติดตามแค่เทคนิคการสอนที่สนุกอาจจะไม่เพียงพอ เพราะสิ่งที่โรงเรียนเพลินพัฒนาต้องการคือ การพัฒนาคนให้เรียนรู้ได้ เป็นคนดี ทำงานได้ ไม่ได้มุ่งเอาความรู้ใส่คน ดังนั้นจึงต้องใส่ใจกับกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ เจตจำนงในการพัฒนาตนเอง เพราะนี่คือการยืนยันความคิดที่ว่า “เด็กเป็นอย่างไรที่เราเป็น ไม่ใช่เป็นอย่างที่เราสอน”